

SOSIAALI-, TERVEYS- JA PELASTUSLAUTA-
KUNNALLE

Tämä on Helsingin vanhusneuvoston hyväksymän asiakirjan sähköinen versio.

Viite: HEL 2026-000706

Asia: Vanhusneuvoston lausunto päivätoiminnan kilpailutukseen

Vanhusneuvosto on tutustunut päivätoiminnan kilpailutusta koskevaan materiaaliin. Palvelutarpeen arviointi on kuvattu palvelukuvauksessa laajasti, mutta ohjeistusta voisi selkeyttää sen osalta, kuka arvioinnin tekee ja milloin tuottaja voi osallistua arvioinnin päivittämiseen. Lisäksi palvelukuvauksessa edellytetään, että asiakkaan tulee olla motivoitunut ja hänen tulee jaksaa osallistua toimintaan. Vanhusneuvostolle herää tästä huoli, jäävätkö eniten apua tarvitsevat palvelun ulkopuolelle. Päivätoiminnan mahdollisuus omaishoitajan lakisääteisen vapaan järjestämisen tapana mainitaan tarveperusteena, mutta sitä voisi nostaa selkeämmin esiin.

Palvelukuvauksessa todetaan, että ruotsinkielisten mahdollisuus saada palvelua omalla äidinkielellään otetaan huomioon. Kyse on perusoikeudesta, joten palvelu tulee turvata, ei vain huomioida. Lisäksi Helsingissä on paljon muistisairaita, joiden äidinkieli ei ole suomi tai ruotsi. Palvelukuvauksessa tulee ottaa huomioon mahdollisuus saada palvelua myös muilla kielillä. Opittu kieli voi kadota muistisairauden myötä, minkä vuoksi kielellinen tuki ja vaihtoehdot tulee arvioida yksilöllisesti myös silloin, kun palvelua ei pystytä tarjoamaan asiakkaan äidinkielellä.

Palvelukuvauksessa henkilöstövaatimukset ja kelpoisuudet on kuvattu laajasti. Ei kuitenkaan riitä, että henkilöstöllä on osaamista, vaan henkilöstön tulee myös toimia osaamisensa mukaisesti. Tämän tulee näkyä velvoittavana kirjauksena. Moninaisuusosaamisen lisäämistä henkilöstölle tulee vahvistaa, sillä palveluilla on paljon eri vähemmistöihin kuuluvia asiakkaita.

Rikosrekisteriotteen tarkistamisen tulee olla vahvemmin velvoittava ja varmistava, ei pelkkä muodollinen tarkastus. Ikääntyneet ovat yhtä lailla haavoittuvassa asemassa kuin lapset, joiden kohdalla rikostaustan selvitys on tiukasti säädelty. Riittävän henkilöstömitoituksen merkitys on tuotu hyvin esiin ja se on tärkeää toiminnan vaikuttavuudelle ja turvallisuudelle. Ulkoilun tulee olla säännöllistä ja sopimukseen kirjattua, ei vain suositeltua. Myös vapaaehtoisten ohjattu käyttö esimerkiksi ulkoilussa ja kulttuuri-tapahtumissa voisi täydentää henkilöstöresursseja.

Ravitsemuksen tulee olla laadukasta ja ikääntyneiden tarpeisiin soveltuvaa. Vanhusneuvoston tiedossa on kokemuksia, että joidenkin tuottajien tarjoama ruoka jää usein syömättä. Tämä tulee huomioida valvonnassa ja sopimusohjauksessa.

Kuljetusaikoja koskeva kirjaus on liian väljänä. Ehdotamme selkeitä rajoja kuljetuksen kestolle. Tavoite voisi olla 30 minuuttia ja maksimiaika 45 minuuttia. Pitkät kuljetusmatkat kuormittavat asiakkaita ja voivat johtua yksiköiden sijoittamisesta kauas kustannussyistä, mikä ei ole asiakkaan edun mukaista.

Laskutukseen tarvitaan täsmennystä: laskuttaako tuottaja kaupunkia ja kaupunki asiakasta? Asiakasmaksujen ja omavastuiden tulee olla esillä selkeästi ja ymmärrettävästi, jotta väärinkäsityksiltä vältytään.

Tietojen hallintaa ja sopimuskokonaisuus on pääosin riittävä. Kyse on julkisista varoista, joten esimerkiksi hintoihin liittyvien tietojen tulee olla läpinäkyviä. Sopimusluonnos sisältää kohdan palveluntuottajien yhteiskunnallisesta vastuusta, mutta se jää sisällöllisesti melko yleiselle tasolle. Lausunnossa toivotaan tarkempia kirjauksia siitä, mitä yhteiskunnallinen vastuu käytännössä tarkoittaa ja miten sitä valvotaan. On tärkeää, että sopimuksessa on määriteltynä sopimuskumppanin ja alihankkijoiden vastuut sekä mahdollisuus irtisanoa sopimus kesken sopimuskauden ilman korvausvelvollisuutta.

Hankintalomakkeessa viitataan kaikkiin hyvinvointialueisiin sekä Helsinkiin. Tämä herättää epätietoisuutta lomakkeen tarkoituksesta ja soveltuvuudesta.

Vanhusneuvoston kokonaisarvion mukaan päivätoiminnan hankinnan valmistelua on tehty kattavasti, mutta siihen sisältyy useita kohtia, jotka edellyttävät tarkennuksia ja selkeyttämistä. Edellä esitetyt tarkennukset vahvistaisivat palvelun laatua, yhdenvertaisuutta ja sujuvuutta sekä tukisivat asiakkaiden arkea ja hyvinvointia mahdollisimman vaikuttavalla tavalla.

Vanhusneuvoston puolesta

Riikka Dahlman
puheenjohtaja

Outi Paulig
varapuheenjohtaja